

GAZETA NARODOWA I OBCA

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. TACIT.

Z WARSZAWY W SOBOTĘ DNIA 31. MARCA ROKU 1792.

Sessja sejmowa dnia 27. marca. P. Marszałek sejmowy zagaja do decyzji projekt deklaracji o sądach trybunałskich w prowincjach kor: na sejsjach prowincjonalnych poprawiony, który czyta P. sekretarz. — P. Rożnowski Gnieźn: chce mieć, aby zapozwy rekonwencyonalne nie tylko na dobrach i summach, ale nawet i do rąk położone, byle w teyże samej sprawie, choćby nayspóźniej wydane, legalność miały. PP. Posłowie wdztwa Rawskiego niezgadzaiać się na podział rejestrów, ułożony na sejsji prowincjonalnej, w którym to podziale wyznacza się rejestr dla wdztwa Rawskiego w czasie kończącego się trybunału wielkopolskiego od d. 20. lutego do ostatniego dnia marca; żadaia alternaty kadencji ze wsiątkiem wojewodztwami. — P. Jerzmanowski Łęczycki: W nastąpionym podziale rejestrów żadna nie stała się krzywda dla wdztwa Rawskiego, bo toż samo z porządku wzięło mieysce, które mu prawo ieszcze w roku 1726. przepisało, dla czego alternaty żadać nie może. — P. Woyczyński Rawski: Że nie iesteśmy ostatnim wdztwem, to wspomniony dopiero przepis porządku w roku 1726. nastąpiony dowodzi: nie wiem więc, dla czego wdztwo Gnieźnieńskie brać nam ma pierwszeństwo? kiedy dopiero w roku 1768. erygowane zostało, i ostatniego w porządku ma senatora. Nie odstapiemy przeto żadaney alternaty i prosimy o *turnum*. — P. Rożnowski Gnieźnien: Gdyby kwestya o pierwszeństwo między wdztwami iść miała, dowiodłbym tego z naydawniejszych czasów historyi, że wdztwo Gnieźnieńskie całemu przodkowało narodowi Polkiemu. — Posłowie wdztwa Rawskiego odstępuia wniesienia swego. Zachodzi zgoda na projekt z żadaną poprawą przez Pana Rożnowskiego Gnieźnieńskiego. — Prawo to, znajduie się w suplemencie dzisiejszej gazety.

X. Kolltaty Podkancl: Kor: „Lubo prawa miastom „ wolnym służące pozwalaią, aby osoby z stanu mieyskiego do składu kommissji porządkowych wybierane „ były, i na ten koniec determinowały zgromadzenia „ wydziałowe na dzień 9. maja, gdy iednak też kommissye porządkowe stosownie do ustawy rządowej i opisów kommissji rządowych, ieszcze urządzenia i poprawy oczekuią, wynika ztąd potrzeba odłożenia do czasu iakiego elekcyi wydziałowych, ktoreby poprzedzić „ mogło poprawienie opisu kommissji porządkowych. „ Stosowny do tego wnosi projekt, na który po przeczytaniu zachodzi zgoda.” — Słowa prawa: *Gdy zgromadzenia wydziałowe przypadaią na dzień 9. maja roku bieżącego, a kommissye porządkowe wdzkie stosownie do Ustawy Rządowej i opisów kommissji rządowych nie są ieszcze urządzone, i poprawione; przeto takowe zgromadzenia wydziałowe do dnia ostatniego miesiąca lipca roku teraźniejszego odkładamy, na ktorym terminie elekcyje tymże zgromadzeniom wydziałowym z prawa nakazane odprawiać się będą powinny.*

P. Strasz Sandomirski wnosi projekt warunku dla powiatu Chęcińskiego, aby prawo niedawno zapadłe dla prow: małopolskiej z żadań seymików 14. lutego, względem zatwierdzenia sądu i sędziów, rozciągnięte było dla tegoż powiatu. — Zaszła zgoda.

P. Mielżyński Poznań: przypomina, że na przedostatniej sejsji z powodu długiego doczekiwania sprawiedliwości, w sądzie seymowym przez Ur. Zajączkowskiego w detencji zostaiącego, czynił wniesienie, o zalecenie temuż sądowi, zebrania się w komplet prawem oznaczony, gdy iednak dotąd zalecenie to skutku swoiego nie wzięło, oświadcza: że prosić będzie o rygor prawem opisany na sędziów seymowych. — Gdy liczne zachodzi tego wniesienia poparcie, P. Szydłowski kaszt: Zarzeczowski, jako z porządku przytomnych w sądzie seymowym prezydujący, usprawiedliwia pilność swoją, i 10. innych sędziów seymowych, oświadczaiać: że lubo do liczby tey na sejsji zeszło-sobotniej, przybył P. Jan Potocki Poznański, i mieli zamiar dla dokońcowania składu sądowego, przybrać 3. Dygnitarzów, ale że P. Poznański dotąd nie wykonał przysięgi, którą wykonać w przytomności J. K. Moi, lub też w komplecie sądu seymowego podług prawa powinien, z tego powodu sejsja na niczym zeyść musiała. Zaszła zgoda izby na to: że P. Potocki Poznański do składu sądowego wybrany, nawet przed 11. sędziami wykonać przysięgę może.

P. Soltyk Krakowski zainawia sobie, aby na następującej sejsji projekt starostw *in ordine* deliberacyi był wniesiony. — Sessja solwowana na czwartek.

Sessja sejmowa dnia 29. marca. Zagaiona do projektu o starostwach. — Czyta P. sekretarz: *Urządzenie wieczyste krolewsczyzn stosownie do zasad stanów, przyjętych d. 19. grudnia 1791.* — Po przeczytaniu idzie w deliberacyę.

X. Kolltaty Podkancl: Kor: ponawia przełożenie swoje uczynione ieszcze w miesiącu styczniu, na ostatniej sejsji przed limitą, iż z przyczyny wątpliwości prawa pod tyt: *Obmyślenie funduszu dla sądu Asessorzkiego i jego officyalistów*, które w trzech mieyscach niezgodne z sobą zawiera punkta. Sędziowie assessorscy, i officyalisci, bez których sąd assessorzki obeyść się nie może, trzeci kwartał bezpłatnie służą. — „Jeżeli cierpliwość „ sądu assessorzkiego nie skłania stany do prędkiego zwołowania tey trudności, zachodzi większa okoliczność, iż wyznaczeni deputowani od sądu assessorzkiego Litt: oczekuią w tey mierze układu między trzema „ magistraturami od miesiąca stycznia; sąd assessorzki kor: „ wśródz cierpliwości i nadziei dopelnia swoich obowiązków, ale sąd assessorzki litt: ogląda się ieszcze: jak to

„ta nadgroda oznaczona, i zkad zapłacona będzie? i dotąd nie sędzi. — Prawo konstytucyjne 18. kwiet: zaręczyło pensye dla plenipotentow mieyskich, z pomiędzy których naywiększa liczba zasiada w assessorii; ieżeli ci prawem konstyt: mają zabezpieczoną nadgrode, jakżeż nie będzie uważana załuga assessorow z stanu rycerskiego, iżby nieporównać ich przynajmniej z tym, co prawo konstytucyjne zawarowało dla assessorow mieyskich. — Czyli stany zechcą wytłumaczyć to prawo, i otworzyć drogę! dalszemu postępowaniu deputowanych od trzech magistratur, zaradziwszy decessowi za czas przeszły? czyli też naznaczyć prosto pensye sędziom assessoriskim takie, jak innym kommissarzom, czekam ich wyroku.” — P. Zambrzycki Nurski, Wchodzę w słuszną nadgrody za pracę, ale proszę ieście o momentalną cierpliwość, bo niepodobna jurydyczne pensye kłaść na skarb, chyba zwinawszy woysko. — Ja nieznamyduię obojętności w prawie względem papieru stęplowanego; iuż w tej mierze był formowany projekt, niech ten będzie roztrząśniony, gdyż pozwolić nie mogę, aby do stałego funduszu, który na woysko nie wystarcza, pensya assessorow była stosowana. — X. Podkanclerzy kor. Byłem z sądem assessoriskim cierpliwy, kiedy na końcu marca o to się dopraszam, co się należało na początku października. — Podać projekt naznaczenia pensyi od 1. 8bra; a gdy się papier stęplowany, i jura Cancellaria ułożą, znajdzie JP. Nurski z nich zastąpiony ten fundusz dla skarb.

Czyta P. Sekretarz = Taką pensyą dla sędziow assessoriskich, i officyalistow assessorii naznaczamy, jakie pensye dla kommissarzow, i officyalistow skarb kor: są wyznaczone, która to pensya zaczynać się ma od 1go 8bra 1791. R. — P. Zakrzewski Poznański wnosi: iż assessoria Lit: nie powinna mieć oznaczonych pensyi od 1go października, gdy do żadney jeszcze sprawy nie przystąpiła. — X. Marszałek konf: Lit: przekłada do przyięcia raz na zawsze takowe principium, iżby żaden szczególny dochód na nadgrode usług publicznych wyznaczany nie był, lecz żeby wszystkie dochody wpływały w jedną masę do skarb, a z tej każdy miał sobie pewną oznaczoną nadgrode. — Co do assessorii litewskiej, okoliczność stępla, w której tu deputowani z assessorii litewskiej wyłani byli, wstrzymała tego sądu czynność, bo gdy papier stęplowany rozciągnięty został i na litwę, akta assessorii litewskiej bez stępla nieważnemiby były. Nakoniec w podanym projekcie czyni małą poprawę, iż officyalisci assessorii takie mają mieć pensye, jak pisarze i regenci w kommissyi skarbowey. — P. Sołtyk Krakowski popierając ten projekt, wystawia pożytki dla rzpltey z tego sądu, przytaczając przykład odładowey sprawy względem Olchowca, na ktorey rzplta do kilku millionow funduszu, z kalkulacją prowentow za lat kilkanaście odżywała. — P. Mielżyński Poznański bierze ten projekt w deliberacyą.

Za wniesieniem P. Zakrzewskiego Poznańskiego, iżby dobra dwóch wojewodztw wielko-polskich, Poznańskiego i Kaliskiego, które w znaczney części są pod hipoteką summ zagranicznych, uwolnione od tego ciężaru były, wypada zalecenie Marszałkom konfederacyi, iżby przenieśli wolę stanow do Straży, żeby ta zaleciła kommissyi skarbowey sprawę Xcia Sułkowskiego Wdy Kaliskiego z bankiem Berlińskim, w sądzie teyże kommissyi wiszczą, ostatecznie w przeciągu niedziel 6. od d. 1. maja r. bież: rozstrząść. — Sessya solwowana na dzień jutrzejszy.

Reszta Deklaracyi kommissyi rzpltey skarbowey O. N.

4to. Licytacya zaczynać się będzie od summy lustracyi ostatnią *post expensas* wyprowadzoney. Ze zaś kommissya nie wszystkie ma sobie dotąd wakujących starostw i krolewsczyzn nadesłane lustracye; zatym deklaruje, iż w dniach ostatnich Mca Marca R. bieżącego 1792. to jest: na dwa miesiące przed terminem licytacyi, ułożona będzie specyfikacya wakujących starostw i krolewsczyzn, z wyrażeniem, wiele mają przez lustracyą ostatnią, wyprowadzoną intraty, i w którym wojewodztwie, ziemi, lub powiecie są sytuowane, i takowa specyfikacya w gazetach krajowych umieszczona zostanie.

5to. Każdy obywatel do takowych licytacyi konkurujący, przed terminem licytacyi na dni trzy okazać powinien w dobrach własnych dziedzicznych, lub kaucyi obywatela osiadłego, *sufficiens pignus* najmniej dwuletniej intracie starostwa, lub krolewsczyzny, którą chce licytować, lustracyą ostatnią wyprowadzoną, korrespondującą, a to przez złożenie przed osobami od kommissyi swojej użytymi zaświadczenia od sądu ziemianńskiego *propiu districus*, gdzie dobra samego konkurenta lub kautora onegoż dziedziczne leżą, w komplecie przyzwoitym podpisanego.

6to. Arenda z starostw lub krolewsczyzn wakujących na licytacyi ofiarowana, tym sposobem do skarb kor: płacona będzie, to jest: przy braniu kontraktu possessor arendowny półroczną arendę *anticipative* do skarb zapłaci, w czasie zaś dalszym tey arendę dwoma ratami półrocznymi, to jest: 20. miesiąca czerwca, i 1go miesiąca stycznia do PP. kommissyow cyw: woysk: *respective*, gdzie dobra zalicytowane leżą, płacić punktualnie będzie powinien.

7mo. Gdyby ktoreń obywatel zalicytowanyszy które starostwo, lub krolewsczyznę, nie odebrał kontraktu, i arendy półroczney w czasie dni trzech po licytacyi nie zapłacił, lub w czasie dalszym którakolwiek ratę półroczną uchybił, tedy nietylko od possessyi dobr, bez żadnego processu, w czasie niedziel czterech od uchybienia, odpadnie, ale nadto za zawód skarbowi publicznemu uczyniony, półroczną ratę podług licytacyi, za karę zapłacić będzie obowiązany, a dobra natychmiast w administracyą skarbową, za rezolucyą kommissyi swojej, objęte zostaną.

8vo. Possessor arendowny zalicytowanego starostwa lub krolewsczyzny, za wszelkie dezolacye, lub uciążenia poddanych z rejestru skarbowego w sądzie kommissyynym odpowie, a przy braniu kontraktu arendownego officyalista skarbowy do podania starostwa lub krolewsczyzny zalicytowanych nowemu dzierżawcy, przez kommissyą wyznaczony będzie, ktoreń porządny inwentarz dobr zalicytowanych, i stan onychże dzisiejszy dokładnie opíše; te wszystkie warunki wyżej namienione w kontraktach wydać mianych, umieszczone zostaną.

9no. Gdyby do którego starostwa lub krolewsczyzny żadnego nie było konkurenta, tedy w takowych dobrach natychmiast administracya skarbową przez kommissyą swoją urządzona zostanie.

10mo. Ninieyszą decyzyą dla wiadomości powszechney do PP. kommis: cyw: woysk: i UUr: officyalistow skarbowych w W. X. Lit: będących, dla publikowania

spodobem zwyczajnym rozelać, i do gazet krajowych podać kancellaryi swojey kommissyi zleca. Działo się w Warszawie na festy d. 2. mca marca r. 1792.

(L.S.) *Roch z Głogowy Kossowski Podskarbi W.K. mp.*

W przeszłą śródę w domu P. Chreptowicza Podkanclerzego Lit: odprawił się akt ślubny P. Tęgorzkiego kawalera orderu ś. Stanisława, Sekretarza departamentu spraw zagranicznych, z P. Wygonowską Podkomorzą Brzecką Lit: Najjaś: PAN raczył akt ten bytnością swoją zażyczyc, jako też wiele innych dyfingowanych osób.

Z Wiednia d. 21. marca. Przez nadeszłego z Paryża kuryera, odebraliśmy wiadomość, iż P. Florida Blanca, pierwszy minister hiszpański, złożony został z urzędu, i skazany na wygnanie do królestwa Murcji. Miejsce jego dostało się hrabi d'Aranda. — Wszyscy ministrowie zagraniczni mieli honor w przeszłą niedzielę zawołani być na audyencyą do króla Węgierskiego; posłowie wielcy, czyli ambasadrowie przypuszczeni byli bez porządku, jak który przyjechał: najprzód przybył poseł wielki neapolitański, potem francuski, po nim moskiewski, nuncyusz &c. ministrowie drugiey rangi weszli wszyscy razem do pokoju, gdzie zstali króla i królową. Król nie rozmawiając z żadnym z osobna, rzekł wszystkim: iż bardzo był wdzięczny za ich attencyę, że nie mogli z nimi długo rozmawiać, ale że wkrótce będzie miał ukontentowanie widzieć ich. — Zmarły cesarz Leopold przy wstąpieniu swym na tron wszystkie bezimienne oskarżenia, które za przeszłego panowania były we zwyczaju, palić kazał. Teraźniejszy monarcha do wszystkich magistratur wydał rozkaz, aby podobne doniesienia przyjmowanymi nie były. — Znajdujący się tutaj poseł turecki, dowiedziawszy się o śmierci cesarza, prosił, aby wartość jego wzmocniono; gdy go zapytano o przyczynę, odpowiedział, iż rzeczą jest naturalną, że po śmierci cesarza, w czasie bezkrolewia, powinny nastąpić rabunki, łupieztwa, i mordy, gdyż tak się zwykle dzieje w carogrodzie po śmierci sultana. Odpowiedziano mu, iż w Wiedniu tego obawiać się nie powinien, z tym wszystkim nie był spokojnym, i dla ostrożności pokładł na stole wiele pistoletów, szabel i nożów; lecz gdy uyrzał potem, iż wszystko było w spokojności niemógł dosyć wyrazić zadziwienia ztąd swego. Tegoż posła gdy pytano, czemu przy audyencyi cesarza nie pocałował w poję? odpowiedział, iż w instrukcyach jego było, aby cesarza pocałował w kray płaszcz; a że cesarz nie miał płaszczu tylko mundur, więc sądził się być uwolnionym od tej powinności.

Z Drezna d. 19. marca. Xiążę Jmć Antoni brat elektora, z małżonką swoją wyjechali dziś z rana do Wiednia pod imieniem hrabiów de Barbi.

Z Londynu d. 9. Marca. Parlament Angielski.

P. Pitt wniósł w niższej izbie, aby 18,000. funt: szter: pensyi roczney dla xiążęcia d'Tork wyznaczono, co bez wotowania przeszło. Zapewniono oraz 8,000. funt: dla xiężny, jeżeliby małżonka swego przeżyć miała.

Dziś król udał się do izby wyższej, dla dania sankcyi swojey przeszłym już prawom; wnoszą tu, iż przy końcu przyszłego miesiąca, parlament się zakończy. — Tuteysza administracya wyznaczyła admirała Goodal do kommandy floty na morzu śródziemnym, admirała Cosby do stanowiska przy Halifax, i admirała Brisbane do jamaiki. — Imperatorowa moskiewska oznajmiła przez mi-

nistra swego dworowi naszemu, iż na przyszłe lato wyśle flotę na morze bałtyckie, która złączona z flotą szwedzką, krążyć będzie. Liczbę liniowych okrętów moskiewskich, liczą do 29. — Śmierć cesarza Leopolda, nie sprawiła żadney odmiany w bankowych papierach tuteyszych. W ostatni piątek gdy król był w izbie wyższej dla dawania sankcyi, pośliznęła mu się noga przy zstępowaniu z tronu, i korona tylko co nie spadła, lecz szczęściem król lewą ręką zatrzymał ją. — Na dniu wczorajszym konie xiążęcia de Galles do zawodów używane, przedane zostały za 3,836. funt: szterl: mówią, iż dwa razy tyle kosztowały xiążęcia. Utrzymanie onych, równie jak i potrzebne do nich posługi, nie licząc co kosztowały zakłady w Newmarket, były przyczyną niezmiernych dla niego wydatków. — Mówią, iż xiążę postanowił nie bywać więcej przytomnym na tych zawodach.

Znowu się wieść rozchodzi, jakoby rząd wszystkie kraje i osady kompanii indyjskiej miał wziąć na siebie, i one do korony przyłączyć; ztąd wypada, że i niezmiernie długi teyże kompanii musiałby przejąć.

Z Amsterdamu d. 17. marca. Z Sztokolmu donoszą, iż król Szwedzki wielu mocarstwom uczynił propozycyę, aby na następującą wiosnę złożyli zbroiny kongress w Akwigranie, i aby wszyscy monarchowie, którzy życzą sobie monarchią francuską powrócić do dawnego jey stanu, wysłali wojska swoje dla uczynienia tym ważniejszego wrażenia negocyacyom. Negocyacye te mają mieć za cel imo. Papieżowi oddać Avignon. zdo. powrócić do dawnych praw xiążęta niemieckie w Alzacyi i Lotaryngii. ztio. xiążętom francuskim, i emigrantom oddać to wszystko, co utracili.

Z Hermanstadt d. 24. lutego. Dnia wczorajszego pokazało się tutaj osobliwsze elektryczne widowisko. W wieczor o godzinie 7. gdy śnieg padał, dały się widzieć na gale kościoła protestanckiego, małe białe niebieskawe płomyki, które otoczyły całą galkę, i w krótko usłyszano grzmot; płomienie ruszały się podług powiewu wiatru, zniżyły się potem niżej, i cała kopuła blachą obita zajaśniała; o w puł do osmiej śnieg przestał padać, i jasność zniknęła. Na wieży kościoła katolickiego, na której był metalowy krzyż, uyrzano takiż sam fenomen; rzeczą jest do podobieństwa, iż galki, tenże sam skutek sprawiły na ścierających się z sobą obłokach, jakie sprawiają konduktory.

Z Paryża dnia 12. marca.

Zgromadzenie Narodowe Prawodawcze.

Na sessyi d. 6. Prezydent oznajmuie: iż kuryer nadzwyczajny przyślany od departamentu des bouches du Rhône, ważne listy mu oddał. Te zawierają: iż wielka liczba gwardyi narodowej, i innych obywatelów na d. 26. lutego wyszło z Marsylii, i poprzedzone przez 6. sztuk armat ciągnęło do miasta Aix. Przelekniona muniępalność w Aix udaie się do kommandanta wojskowego, i żąda ażeby regiment Szwajcarski d'Ernest oparł się wejściu tych ludzi zbroynych. Tym czasem marsyliczykowie, już są w mieście, i stawiają w rzędzie, gotowi do bitwy: regiment d'Ernest sżykuie się naprzeciwko nim. Prezydent w Aix zapytuie się: czego chcą marsyliczykowie? ci mówią: iż dla tego przyśli do Aix, że to miasto jest zagrożone przez arystokratów, i przez regiment szwajcarski garnizonem leżący. Żądają, ażeby ten regiment był precz odesłany z miasta; a jeżeli im to, odmówione zostanie, bić się z nim będą. Za rekwiizycyą pre-

zydenta i municypalności, ten regiment cofa się w kwatery. Jednak, coraz liczniejsze kupy wchodzą do miasta: zwiększona liczba ludzi zbrojnych, domaga się koniecznie, ażeby regiment *d'Ernest* był odesłany. Dnia 28. *marfylczykowie* tłumnie gromadzą się około koszar; armaty są wystawione. Regiment wychodzi z koszar, jest rozbrojony, oddala się z miasta. W tym ieden obywatel podeyrzany, jest pochwycony przez pospólstwo; iuż postronek zawieszony do latarni ciągnie go w górę: prezydent przybiega, ieden żołnierz z gwardyi narodowej pałaszem sznur przecina; prezydent ima obywatela, i do więzienia przenosi. Dnia 29. *marfylczykowie* gotują się do powrotu. Zgromadzeni w liczbie 4.000. ludzi dzielą się na 2. kolumny, wyciągają z armatami swemi. Departament w *Aix* wydaie proklamacyą dla przywrocenia spokoyności, gwardya narodowa w *Aix* przebiega miasto, pokoy powraca. — Kilku posłów chce donosić o rozruchach w ich departamentach wszczętych. Nie dozwolono im mówić. Wielu podają liczne sposoby dla uspokojenia wzburzonego w różnych częściach krolestwa. Zaden nie przyjęty. Minister wojenny potwierdza te wiadomości; inne podobne i bliższe *Paryża* przydaie. Żąda ażeby dozwolono rozłożyć w *Wersalu*, *Rambouillet* i okolicach, regiment konny, i batalion gwardyi narodowej z 4. sztukami armat. To większością przyjęto. — Po czym minister wojenny czyta relacyą konferencyi mianych na radzie krolewskiej w przytomności jenerałow *Lukner*, *Rochambeau* i *la Fayette*. Zgodzili się wszyscy, iż raczey wojnę ogłosić, aniżeli dłużej w stanie niespokojności terażniejszy zostawać należy. Wielu jednak rzeczy żadaia dla przygotowania się zupełnego do boiu, zwłaszcza połączenia przyjaciół wolności z przyjaciółmi króla, przywrocenia spokoyności wewnętrzney &c.

Na sessyi d. 7. Deputacya od obywatelk *paryskich* oświadcza, iż te uzbroić się pragną, żada ażeby wolno im było nosić piki, tudzież inne oręża, ażeby w pewnych dniach mogły na placu federacyi manewrować, ażeby potym mogły ciągnąć za męszczynami na obronę granic. Prezydent ofiaruje im honory sessyi. — Dalsze doniesienia o rozmaitych klęskach, ktoremi różne strony krolestwa strapione są. Zdaie się, iż duch rozruchu opanował wszystkich. Odesłano takowe skargi do komisyyi złożoney z 12. posłów, ktora zatrudniać się ma szczególnie dociekaniem przyczyn wzburzenia powstzechnego.

Na sessyi d. 8. Wniesiono ażeby trydniowa żałoba nakazaną była po całym krolestwie, na pamiątkę zabójstwa prezydenta w *Étampes*. — Czytano, przyjęto i zaraz do króla odesłano uwagi nad złym sprawowaniem się ministra morskiego. — Sposob uskutecznienia sekwestru na dobrach emigrantow w 27. artykułach uchwalono.

Na sessyi d. 9. Wyznaczono 10. mil. liwrow, ktore pod zawiadowaniem ministra interessow wewnętrznych użyte być mają na kupno zboża za granicą, z czego minister rachunek co 2. tygodnie składać będzie. — Dalsze doniesienia o rozruchach odesłano do komisyyi dwunastu.

Na sessyi d. 10. *P. Brissot* oskarża *P. de Lessart* ministra interessow zagranicznych: przerwany nayprzod przez *P. Jaucourt*, potym przez list króla, ktory oznaymuie: iż na miejsce *P. Narbonne* mianował ministrem wojennym *P. de Grave*. Głębokie milczenie. Nakoniec *P. Sage* wnosi, ażeby uchwalono było, iż czynny, rzetelny i czuły minister *Narbonne* poniosł z sobą żal Z. N. Klaskano; a *P. Charlier* mowi, iż *P. Narbonne* nie może opuścić *Paryża*, poki rachunkow nie złoży. *P. Ramond* chce,

ażeby ogłoszono, iż wszyscy ministrowie terażniejsi stracili ufność narodu. W tym prezydent czyta list *P. Narbonne*, ktory donosi: iż stosownie do słow, nie raz w izbie Z. N. przez niego powtorzonych: że prawdziwy obowiazek dla żołnierza konstytucyinego, jest walczyć nad granicą, prosił króla, o służbę w *Metz*, zkąd rachunki przyszle. — Kazano powiedzieć *P. Narbonne*, ażeby przed złożeniem rachunkow z *Paryża* nie wyjeżdżał; tudzież uchwalono, iż odtąd żaden minister wyjść ze stolicy nie będzie mógł, poki nie wytłumaczy się z administracyi urzędu swojego. — Czytano odpowiedź króla na uwagi względem złego postępowania ministra morskiego. Król mowi: iż tak sądził, iak zgromadzenie narodu: o skargach zaniesionych przeciwko ministrowi; ale iż od czasu dekretu uwalniajacego tego ministra z pod tych oskarżeń, wszystkie wiadomości, które król z portow, z miast handlowych &c. odebrał, twierdzą, iż minister morski jest pożytecznym, i wiernym sługą; przeto król odjąć mu zaufania swojego bez nieprawdliwości nie może. — *P. Brissot* za prozbą *P. Guadet* staje. Ponawia zażalenie swoje przeciwko *P. de Lessart* w 17. artykułach zawarte. Mowa jego puł trzeciej godziny trwała. Gdy skończył, zapal i wrzawa powszechna długo panuje. Wielu mowi i żada, aby *P. de Lessart* w arefzt wzięty został. Kilku chce go bronić. Zakrzyczeni. Nakoniec znaczną większością uchwalono: iż oskarżenie ma miejsce przeciwko *P. de Lessart*, iż papiery jego zapieczetowane, sam zaś zatrzymany będzie. Władza wykonawcza, ten dekret uskuteczni, i jutro o wykonaniu jego doniesie. — Tegoż dnia na sessyi wieczornej minister interessow wewnętrznych opisuje stan krolestwa, maluje coraz szerszące się rozruchy, mowi, iż jest ułożona tajemna planta wzburzenia i anarchii powszechney, i że oyczyzna jest w niebezpieczeństwie — Rekrutowanie brakujacego woyska, z takim zapalem dzieje się, iż wkrótce nadto woluntaryuszow będzie. — Z batalionu *de la Charente inferieure* ciągnacego nad granicę, kilka woluntaryuszow stawa u kraty: ci żalą się, iż miejsce przeznaczone temu batalionowi, nie wystawia go na pierwszy ogień nieprzyjaciół.

P. Bertrand minister morski, także urząd swoy złożył. — Wiadomość o śmierci *Leopolda II.* dnia 10. tu odebrano. Tegoż dnia *P. Blumendorff* sprawuiący interesa dworu *wiedeńskiego*, powiozł królowi potwierdzenie tey nowiny. Lubo królowę wprzod przygotować starano się, jednak gdy o śmierci brata dowiedziała się, w długą mdłość wpadła. — Nagła odmiana w ministerium *hiszpańskim*, nie mało tu zadziwienia sprawila. *P. Godey* faworyt króla i królowy hiszpanii miał oney bydz sprawcą. *P. Bourgoin* posel francuzki d. 26. lutego stanął w Madrycie, d. 27. miał audyencyą u *P. Florida Blanca*, a d. 28. bardzo długą konferencyą z *P. d'Aranda*. — Asygnatow spalonych już jest za 432. millionow. — *P. Vaurieux* darował Z. N. na przygotowania wojenne 25.000. liwrow, tudzież założył tu bank, w którym asygnaty na zioto bez żadney straty wymienia.

W *Krakowie* wyszło dzieło bardzo pożyteczne pod tytułem: *Dysertacya fizyczna*. Zamyka nayprzod zamiar i użytek wszystkich nauk fizycznych; daley okazuje wpływanie ich i pomoc do ekonomiki, tak przez ważne wynalazki, jako tez przez objaśnienie robot mechanicznych; nakoniec wystawia wzrost i wydoskonalenie wielu fabryk i kunsztow przez prace i odkrycia ludzi uczonych, te wielą przykładami stwierdza, i nastrecza sposoby naśladowania ich w kraiu. Autorem dzieła tego jest *Pan Kłossowski* professor fizyki w szkole głównej *krakowskiej*.

GAZETY NARODOWEY I OBCEY.

z WARSZAWY DNIA 31. MARCA ROKU 1792.

Reszta rozgraniczenia dóbr wszelkiej natury w prowincjach koron: Prawo uchwalone dnia 2. grudnia r. 1791.

Rota przysięgi dla kommissarzow granicznych. „Jako sprawy z appellacyi przychodzące, podług prawa, sprawiedliwości, i dowodow, także inkwizycyi rozstrządać będę, na bogatego, i ubogiego, przyjaciela, i nieprzyjaciela, żadnego względu i różnicy mieć niebędę, podarunkow żadnych w dobrach lub pieniądzach gotowych, bądź w kartach, albo zapisach, lub rzeczach ruchomych, ani przed, ani podczas, ani po funkcyi od nikogo, ani sam, ani przez nikogo, na zysk domu mego brać i przyjmować nie będę. Spraw do sądu kommissyi granicznej przychodzących praktykować, ich żadnemu koledze w żaden sposób rekomendować, ani prosić nie będę, a w sądzeniu, samego Pana Boga, prawo, sprawiedliwość, dowody przed oczyma mieć, a z nich przekonania sumnienia mego słuchać, i obowiązki prawem na mnie włożone wiernie i pilnie wykonywać będę. „

Rota przysięgi dla sędziow granicznych. „Jako spory i dukta stron wiernie opiszę, świadectw dokładnie słuchać będę, one tak, iako świadek zeznawać będzie, nie przydając ani uymując, wiernie zapiszę, sprawy graniczne i uczynkowe, podług Boga, prawa, i sprawiedliwości, dokumentow, świadectw, a z nich przekonania sumnienia sądzić będę; na bogatego i ubogiego, przyjaciela i nieprzyjaciela, żadnego względu i różnicy mieć nie będę, podarunkow żadnych w pieniądzach gotowych, dobrach, kartach, zapisach, lub rzeczach, ani przed, ani podczas, ani po funkcyi od nikogo nie przyjmę, i obowiązki funkcyi mojej wiernie dopełnię. „ Dekreta zaś wszystkie i cały proces polskim językiem pisane być mają.

Deklaracya o sądach trybunalskich w prowincjach koronnych, prawo uchwalone dnia 26. Marca.

My król, z skonfederowanemi rzpltey stanami deklarujemy: Iż niżej ordynacya i proces sądowy *per codicem juris civilis & criminalis* ustanowione będą, sądy trybunalskie w czasie i miejscach prawem już oznaczonych rozpocząć się mające, co dopostępowania sądowniczego następujący zachować mają przepis. 1mo. Nie będą przyjmować żadnych spraw, któreby wprzód w sądach pierwszej instancyi ostatecznie rozstrądzone nie były, wyjąwszy tylko sprawy w artykule 18. prawa o sejmikach w punkcie 1. i 2. wyszczególnione, niemniej sprawy bezpieczeństwa ogulne, tak samego sądu, iako i osob sędziowskich, tudzież oficyalistow, osob pod bokiem są-

du znajdujących się naruszające. Nadto sprawy z kommissyą cywilno-woyskową, i sądem którymkolwiek w sprawie wszelkiego gwałtu prawa, iako to sprawy *pro determinatione fori* do trybunału przychodzące. 2do. Pozwy do tego sądu wychodzić będą z terminem sześcioniedzielnym, rachując od zeznania przed przypadającą sprawą. 3tio. Zapozy rekonwencyonalne nawet w popieraniu, byle w teyże samej sprawie na dobrach i summach, czyli do rąk położone, choćby nayoźniej wydane, legalność mieć będą. 4to. Akcessorya, iakie tylko strona do wnoszenia mieć będzie, te razem [na piśmie wnosić; ktore sąd po odebranych od strony równie na piśmie usprawiedliwieniu, razem rezolwować będzie; gdzieby zaś konwikcyja podług dawnego prawa była przewidziona, gdyby strona i odstąpiła, sąd jednak niezważając na iey odstąpienie, do decyzji sprawy przystąpi. 5to. Stan sprawy, czyli indukty stron, na nie repliki, konkluzye, tudzież summaryusze w każdej sprawie na piśmie, każdemu sędziemu przez same strony, lub ich plenipotentow podawane i podpisywane będą. 6to. Rejestra spraw te będą: 1. appellacyiny dla spraw prawnych *causae juris*. 2. *determinationis fori*, dla spraw w artykule 4. w punkcie 8. prawa o sądzie ziemiańskim wyszczególnionych, tudzież sukcesyjnych, i *potioritatum*, gdy dobra pod konkurs majątek podającego w różnych powiatach, wojewodztwach, lub prowincjach leżeć będą; te jednak sprawy konkursowe, ktore już w trybunale rozpoczęły się, w tymże trybunale kończone być mają. 3. Rejestr będzie taktowy dla spraw uczynkowych cywilnych, *causae facti*. 4. Expulsiyny dla spraw expulsiynych. 5. Kryminalny, dla spraw kryminalnych. 6. *Direkti mandati* dla spraw w artykule 18. prawa o sejmikach w punkcie 1. i 2. wyszczególnionych, tudzież dla spraw naruszających bezpieczeństwo ogulne sądu, i osob sędziowskich, niemniej oficyalistow, i wszystkich osob pod bokiem sądu znajdujących się; a gdzie trybunał dekretem rzecz pewną przysądza, tam zaraz exekucyą dekretu wskaże, ktore wskazanie exekucyi, mieysce *executionis* dekretu zaśląpi. 7mo. Sprawy z rejestru appellacyinego, i *determinationis fori* rozstrądzone będą w izbie pierwszej spraw prawnych, z rejestru taktowego i expulsiynego, w izbie drugiej spraw uczynkowych, z rejestru zaś kryminalnego i *direkti mandati* sprawy przed wszystkiemi innemi do rozstrądzania brane być powinny, a na sądzenie onych obiedwie izby łączyć się mają. 8vo. Wpisy w rejestrach trybunalskich, gdzie dotąd za- ległe znajdują się, do rejestrów wyżej oznaczonych porządkiem lat wpisane być mają, a sprawy w jakim po-

rzędu w rejestrze wpisane będą, w takim porządku do sądu brane być powinny, z tym iedynym tylko warunkiem: iż sprawy w rejestrze *expulsionum* znajdujące się, przed wszystkimi do rozstrzygnięcia brane być mają, iedna zaś kondemnata w sprawach *expulsiu*nych otrzymana dostateczną będzie konwikcją. I to także ostrzega się, iż *appellacya* do trybunału w sprawach *expulsiu*nych założona, *execucyi* dekretu ziemianńskiego wstrzymywać nie może. *9mo.* Nowe wpisy przyjmowane od pisarzy sądowych nie będą, tylko za okazaniem relacji. *10mo.* Strony pozywające się do trybunału nayedaley w niedziel 4. po zeznanej relacji wpisy z swych pozwów zrobić powinny, pod upadkiem takowych terminów; pisarze zaś w rejestrach wpisów co dzień akt zapisywać powinni. *11mo.* Illacye wszelkie do przeczytanego dekretu zabraniają się pod karą na wnoszących 4. tygodni więzy górney. Pisarz zaś w izbie siedzący pod tą karą przypominać powinien przy decyzji, żeby wszystkie kategorie udecydowane były. Cenfor także pilnie tego dostrzegać powinien, aby każda kategoria do sądu wprowadzona, od tegoż sądu rezolucją otrzymała. *12mo.* Dla dania potrzebnego czasu stronom w przygotowaniu do spraw wszystkich na pisnie induct i replik, trybunał prowincyi Małopolskiej przed rozdzieleniem się nadwa kłady w osobnych izbach sądzić mające od dnia pierwszego Maja, aż do dnia 21. tegoż miesiąca, sprawy kryminalne z rejestru kryminalnego, dawniey *incarceratorum* zwanego, rozstrzygać będzie, co tylko na ten ieden raz służyć ma. *13tio.* Rejestra wojewodzkich co do spraw prawnych następującym sposobem urządzamy, a nayprzod: w prowincyi Małopolskiej od dnia 1. Maja do dnia 21. tegoż miesiąca sądzić się będą sprawy z rejestru kryminalnego; od dnia 21. Maja do dnia 21. Czerwca sprawy wojewodztwa Krakowskiego, od dnia 21. Czerwca do dnia 21. Lipca wojewodztwa Czerniechowskiego, w tym rejestrze mieścić się mogą sprawy wojewodztw Kiiowskiego, Wołyńskiego, i Bracławskiego; od dnia 21. Lipca, do dnia 28. Sierpnia, wojewodztwa Sandomirskiego, od dnia 28. Sierpnia do dnia 28. Września, wojewodztwa Bracławskiego, od dnia 28. Września, do dnia 28. Października, wojewodztwa Kiiowskiego, od dnia 28. Października, do dnia 28. Listopada, wojewodztwa Wołyńskiego, od dnia 28. Listopada, do dnia 28. Grudnia, wojewodztwa Podolskiego, od dnia 28. Grudnia, do dnia 21. Stycznia, ziemi Chełmskiej, od dnia 21. Stycznia, do dnia 21. Lutego, wojewodztwa Podlaskiego, od dnia 21. Lutego, do dnia 21. Marca, wojewodztwa Lubelskiego, od dnia 21. Marca, aż do ostatniego Marca, wojewodztwa Belzkiego. Gdyby zaś w którym rejestrze spraw do sądu zabrakło, następujący po nim rejestr za wydaną wprzody deklaracją sądową do sądu brany być ma; układ terazniejszy rejestrów wojewodzkich prowincyi małopolskiej, niepowinien derogować pierwszeństwu wojewodztw teyże prowincyi. *14to.* Podział rejestrów wojewodzkich w trybunale prowincyi Wielkopolskiej następujący stanowią; od dnia 1. Maja, do dnia 1. Czerwca, sądzić się będą sprawy wojewodztwa Poznańskiego, od dnia 1. Czerwca, do dnia 1. Lipca, wojewodztwa Kaliskiego, od dnia 1. Lipca, do dnia 20. tegoż miesiąca, wojewodztwa Gnieźnieńskiego, od dnia 20. Lipca, do d. 1. Września, wojewodztwa Sieradzkiego z ziemią Wieluńską, od 1. Września, do 8. Października, wojewodztwa Łęczyckiego, od 8. Października do 8. Listopa-

da, wojewodztwa Kuiańskiego, z Inowrocławskim od 8. Listopada, do 15. Grudnia, wojewodztwa Płockiego z ziemią Zawkrzyńską i z ziemią Dobrzyńską, od 15. Grudnia do 20. Lutego, księstwa Mazowieckiego, od 20. Lutego, do ostatniego Marca wojewodztwa Rawskiego.

15to. Gdy listy instancyonalne w sprawach do deputatów pisane u laski złożone będą, natychmiast każda izba, nakaże instygatorowi swemu, tak wyrabiającego, iako i piszącego listy instancyonalne zapoznać przed siebie, i tak na wyrabiającego, iako i piszącego karę 800. zł: pol: i 2. niedziel więzy górney rozciągnie. *16to.* Zapobiegając zdarzyć się mogącemu przekupstwu sędziów, każdego przekupującego uwalniamy od rygoru prawa, lecz w ten czas tylko, gdy sam wyda i nieodpartymi dowodami przekona w sądzie przekupionego od siebie deputata; na deputatów zaś przekupionych karę konfyt: 1768. przepisaną zatwierdzamy. *17mo.* Ordynacye pisane punkta uchwalonego prawa potwierdzające, albo nad prawo wydane, illacye ustne, i na pisnie bez pozwów, z szkodą strony nieobwieszczoney, i wszelkie bezprawia prawu i powadze sądu przeciwnie, dotąd kiedykolwiek praktykowane, niemniej tumulty, krzyki, muzyki po ulicach, iako i gry hazardowne, zabraniają się, pod karą z rejestru *directi mandati*, za doniesieniem kogokolwiek, albo sądowego instygatora rozciągnąć się mającemi. Ustawę tę po wszystkich kancelaryach sądów ziemianńskich rozestaną, oblatowaną, na sądach przez woźnych publikowaną, i dla uwiadomienia obywateli wszędzie na drzwiach sądowych przybitą, mieć chcemy.

DONIESIENIA z WARSZAWY.

DNIA 31. MARCA 1792. ROKU.

Mennica J. K. Mci czyni wiadomo, iż gdy od dawnego czasu na wybitey srebrney monecie pierwsze litery imienia Minc-majstra wyrażone bywały, a do tąd E. B. na nich się znajdowało: zaczynamy teraz w tym odmianę uczynić, tak, że na srebrze, zamiast owych dwóch liter, teraz M. V. znaczące *moneta warsawien-sis*, znajdować się będą; a na miedzianey z krajowej miedzi zrobionej monecie, na której polski napis znajduje się, będą wybite litery M. W. znaczące *Mennica Warszawska*.

W księgarni Gröllowskiej w Marywilu znajduje się piśmo pod tytułem: *L'Interet de la Pologne dans son etat actuel*. Cena zł: 2. gr: 15.

W poniedziałek dnia 2. we wtorek dnia 3. Kwietnia odprawiać się będzie aukcyja w pałacu JW. Chreptowicza Podkanc: Litt: przez Michała Gröllę aukcyonatora uprzywilejowanego na rzeczy następujące iako to: piwo Angielskie, wino Węgierskie, karty Francuzkie, tabakierki, suknie, kamizelki haftowane nowe, kapelusze, guziki, żelazta, pończochy iedwabne, trzciny, książki różne, i inne rzeczy, od godziny 2. po południu, aż do godziny 7. z wieczora.

Kolonia *Paryż* nazwana, siedm dziesiąt pięć morgów Chełmskich gruntu mająca, z wygodnym pomieszkaniem i wszelkim zabudowaniem gospodarskim, oraz z ogrodem kilkuset sztukami drzewa fruktowego w najlepzych gatunkach załadzonym, za Powązkami; tudzież kamienia w Warszawie na ulicy Piwney pod Nrem 100. są do przedania. Ktoby sobie życzył iedno, lub drugie nabyć, odbierze potrzebną względem tego informacją u P. Meyera w pałacu JW. Kossowskiego, podskarbiego W. Kor: przy kantorze tabacznym.

Pan Fillislean w fabryce swojej Kobyleckiej kazał robić materiją bogatą i szlaki na galę ś. Stanisława; którą materiją wziął Król Jmć, i kilku senatorów; ktoby sobie życzył takowej materyi i szlakow, dostanie w bramie Krakowskiej, w kamienicy P. Łazarowiczowoy Nro 297. w sklepie gdzie jest skład pasów fabryki Kobył:

Pamiętnik historyczno politycz: ekonomicz: na miesiąc Marzec zawiera w sobie. 1. Dalszy ciąg wiadomości o niniejszey Francyi. 2. Objaśnienie powodów, z których pewien nieznajomy odradzał przyjęcie korony Pol: N. elektorowi Saskiemu. Dobrze myślącym Salsom i Polakom poświęcone. Dokończenie. 3. Zasady do sądu o ważności różnych krajów. Ludność. 4. Wielkie przykłady cnoty publiczney i prywatney wolnych Francuzów. 5. Obojności feymu niniejszego Szwedzkiego. 6. Dalsze uwiadomienie o wojnie niniejszey Indyjsko-Angiel: 7. Obraz polityczny różnych krajów.

Numera wyciągnięte na loteryi krajowej skar: kor: w mieście Warszawie w pałacu rzpltey Krasieński zwanym dnia 28. Marca roku teraz: są następujące 71. 23. 77. 54. 83. przyszłe ciągnienie loteryi będzie dnia 18. Kwietnia 1792. roku.